

XVII. Kansanhuolto

Kansanhuoltolautakunnan kertomus toiminnastaan lokakuun 11 p:n 1939 ja joulukuun 31 p:n 1940 välisenä aikana oli seuraavan sisältöinen:

1. Kansanhuoltolautakunnan asettaminen ja sen tehtävät

Kansanhuoltohallinnon järjestäminen. Suurvaltasodan puhjettua Euroopassa oli maassamme kiireellisesti organisoitava kansanhuoltohallinto huolehtimaan syntyneiden poikkeuksellisten olojen aikana talous- ja elinkeinoelämän säännöstelytoimenpiteistä. Tässä tarkoituksessa asetettiin valtioneuvoston syyskuun 25 p:nä 1939 annetulla asetuksella erityinen kansanhuoltoministeriö. Saman kuukauden 29 p:nä kansanhuoltopiirien toimistoista ja kansanhuoltolautakunnista annetulla asetuksella määrättiin maa paikallista kansanhuoltohallintoa varten jaettavaksi kansanhuolto-piireihin, jotka tulivat olemaan piiritoimistojen toimialueina sekä kuntiin asetettavaksi kansanhuoltolautakunnat. Paikallinen kansanhuoltohallinto tuli näin ollen olemaan osittain valtion ja osittain kunnallisten viranomais-ten hallintotoimintaa. Kansanhuoltoon koskevista asioista asetettiin kansanhuoltolautakunnat kansanhuoltoministeriön ja piiritoimistojen alaisiksi samalla kuin niiden toiminnasta aiheutuneet kustannukset velvoitettiin kuntain suoritettaviksi. Mainitun asetuksen mukaisesti lautakuntain tuli:

huolehtia ja valvoa, että elintarvikkeiden ja rehujen sekä muiden yleisten tarvikkeiden jakelu kuluttajille järjestetään voimassa olevien säännösten sekä kansanhuoltoministeriön ja piiritoimiston määräysten mukaan;

tehdä piiritoimistolle esityksiä elintarvikkeiden, rehujen ja muiden yleisten tarvikkeiden tuotannon edistämistoimenpiteistä sekä kaikenlaa-
tuisten ravinnoksi, rehuksi tai tuotannon raaka-aineeksi kelpaavan tavaran talteenottamisesta ja tarkoituksenmukaisesta käytöstä sekä näiden seik-
kojen valvonnasta lautakunnan toiminta-alueella; sekä

pitää huolta niistä toimenpiteistä, jotka sille työvelvollisuuden sovelta-
mista varten määrätään.

Annettujen säännösten mukaan lautakuntiin oli valittava vähintään kolme jäsentä, ja kunnan alue voitiin kansanhuollollisessa suhteessa jakaa piireihin. Tällaisen piiriajan toimeenpanoa ei Helsingin kaupungissa kuitenkaan pidetty tarpeellisena; sen sijaan katsottiin välttämättömäksi, että lautakuntaan valittiin jäseniä sille kuuluvien tehtävien laadun ja laajuuden edellyttämässä suhteessa ja ottamalla huomioon, että lautakunta tulisi myöhemmin jakaantumaan jaostoihin, joiden perustamiseen edellä mainittu asetus oikeutti. Kaupunginvaltuusto asettaessaan Helsingin kaupungin

kansanhuoltolautakunnan lokakuun 11 p:nä vahvisti lautakunnan jäsenmääräksi 11 ja varajäsenmääräksi 4.

Kansanhuoltolautakunnan kokoonpano, kokoukset y. m. Lautakuntaan valittiin seuraavat henkilöt: toimitusjohtaja P. Raittinen puheenjohtajaksi, toimitusjohtaja V. Mattinen varapuheenjohtajaksi, agronomi E. Beaurain, kaupungineläinlääkäri W. Ehrström, pankinjohtaja T. Grotenfelt, agronomi R. Karlsson, osastonhoitaja J. Laakso, toimitsija U. Nurminen, toimittaja R. Paasio, toimitusjohtaja B. Sarlin ja varatuomari E. Tulenheimo jäseniksi sekä rouva E. Hämäläinen, toimitusjohtaja E. Sarkia, lääketieteentohtori H. Teräskeli ja johtaja G. Wickström varajäseniksi. Varatuomari E. Tulenheimon vapauduttua lautakunnan jäsenyydestä toukokuun 8 p:nä 1940 valitsi kaupunginvaltuusto hänen tilalleen pastori F. Liljan. Puheenjohtajaksi toimitusjohtaja P. Raittisen jälkeen, joka vapautui tehtävästään toukokuun 29 p:nä 1940, valittiin osastonhoitaja J. Laakso ja hänen tilalleen lautakunnan jäseneksi elokuun 8 p:nä 1940 toimittaja Y. Kaarne. Kaupunginhallituksen edustajana lautakunnassa oli sosiaali- ja opetusasiainjohtaja J. W. Keto.

Lautakunnan väliaikainen ohjesääntö vahvistettiin lokakuun 14 p:nä 1939.

Lautakunta kokoontui kertomusaikana yhteensä 23 kertaa. Kussakin kokouksessa käsiteltiin keskimäärin 24 ja koko kertomusaikana yhteensä 551 asiaa, joista 393 koski säännöstelytoimenpiteitä.

Kaupunginhallitukselle lautakunta antoi 7 lausuntoa, nimittäin marraskuun 24 p:nä 1939 maidonkuljetuksen järjestämisestä Helsinkiin; lihan ja teuraskarjan kuljetuksen järjestämisestä Helsinkiin; muiden elintarvikkeiden kuljetuksesta Helsinkiin; ja elintarvikkeiden kuljetuksesta Helsinkiin sodan sattuessa; heinäkuun 5 p:nä 1940 Metsäliitto oy:n ja kaupunginhallituksen välisen polttopuun hankintasopimuksen irtisanomisesta; sekä elokuun 13 p:nä 1940 Helsinkiin rajoittuvien lähikuntien polttoainehankinnoista ja ruoka- y. m. jätteiden käyttö- ja keräyssuunnitelmista. Kansanhuoltoministeriölle annettiin 3 lausuntoa, nimittäin lokakuun 4 p:nä 1940 lihan laatuokittelusta ja hinnoista; ja maitotilanteesta Helsingissä; sekä marraskuun 12 p:nä 1940 maidon kulutuksen säännöstelystä. Uudelleen läänin kansanhuoltopiiriin toimistolle annettiin marraskuun 20 p:nä 1940 lausunto tarkastuskertomuksesta.

Polttoainehankintoja ja -jakelua koskevia sopimuksia tehtiin Metsänomistajain metsäkeskus oy:n kanssa 2 ja Puukeskus oy:n kanssa 1.

Opintomatkat. Kaupunginhallituksen edustaja J. W. Keto, lautakunnan puheenjohtaja J. Laakso ja toimistopäällikkö E. Saura olivat syyskuun 12 ja 23 p:nä 1940 välisenä aikana tutustumassa paikallisen kansanhuoltohallinnon järjestelyyn Tukholmassa, Göteborgissa ja Malmössä.

Yleis- eli työjaosto. Lautakunta asetti marraskuun 2 p:nä 1939 keskuudestaan n. s. yleisjaoston käsittelemään sellaisia asioita, joiden ratkaisemiseen ei katsottu tarvittavan koko lautakunnan myötävaikutusta. Jaosto, jonka nimi myöhemmin muutettiin työjaostoksi, sai tehtäväkseen: valmistella lautakunnalle esitettävät asiat; päättää uusien ostokorttien antamisesta kadonneitten tilalle; ratkaista eräitä osto-osoituksia koskevia asioita sekä ratkaista ne muut asiat, jotka puheenjohtaja alistaa jaoston päätettäväksi.

Jaostoon tulivat kuulumaan toimitusjohtaja P. Raittinen puheenjohtajana, toimitusjohtaja V. Mattinen varapuheenjohtajana sekä osaston-

hoitaja J. Laakso ja toimitusjohtaja B. Sarlin jäseninä. Toimitusjohtaja Raittisen vapauduttua lautakunnan jäsenyydestä valittiin hänen tilalleen puheenjohtajaksi osastonhoitaja Laakso toukokuun 29 p:stä 1940 alkaen. Jaoston lisäjäseniksi valittiin elokuun 30 p:nä 1940 kaupungineläinlääkäri W. Ehrström ja toimittaja R. Paasio.

Jaosto piti yhteensä 55 kokousta, joissa käsiteltiin yhteensä 337 asiaa. Näistä mainittakoon seuraavat: polttoaineen varastoja ja kulutusta koskeva tiedustelu joulukuussa 1940; rautatiehallituksen yksityiskulutukseen luovuttamien halkojen jakelun järjestäminen Metsänomistajain metsäkeskus oy:n välityksellä; myymälöiden aukioloajan järjestely helmikuun 1 p:stä 1940 lähtien; kaupunkiin tuodun siirtokarjan teurastuksesta aiheutuvan lihansäilönnän suunnittelu; polttoaineen hankinnan ja kuljetuksen järjestäminen kevättalvella v. 1940; hintatarkkailun suorittaminen ravintoloissa; toimenpiteet osallistumisesta evakuoimisalueiden tyhjentämiseen rauhanteon jälkeen; ostokorttijakelujen järjestely; hintatarkkailun ja lihan laatuluokittelun tehostamista tarkoittavat toimenpiteet; ehdotus n. s. jätekomitean asettamisesta Helsinkiin; toimenpiteet moottoripolttoainepulasta johtuvien kuljetusvaikeuksien poistamiseksi; toimenpiteet lihatalanteen helpottamiseksi; lautakunnan toimiston organisointi; selvitys lihan varastoimismahdollisuuksista Helsingissä sekä lausunnon antaminen henkilövuokra-autojen lukumäärän rajoittamisesta erikoisrekisteröinnin avulla. Mainittakoon, että jaoston toimesta lähetettiin luovutettavien alueitten tyhjentämistä varten yli 600 moottoriajoneuvoa ja n. 30,000 sakkia.

Polttoainejaosto. Polttoainetilanteen kiristyttyä kaupungissa sodan ja jatkuneitten kuljetusvaikeuksien johdosta perustettiin lautakunnan keskuuteen huhtikuun 29 p:nä 1940 erityinen polttoainejaosto käsittelemään polttoainehankintoja ja -jakelua koskevia asioita, seuraamaan polttoainetilanteen kehitystä sekä tarkkailemaan ja edistämään polttoaineen taloudellista käyttöä.

Jaoston puheenjohtajaksi valittiin toimitusjohtaja Raittinen sekä jäseniksi agronomi Beaurain, toimitsija Nurminen ja johtaja Wickström sekä elokuun 8 p:stä 1940 alkaen toimittaja Kaarne. Toimitusjohtaja Raittisen vapauduttua lautakunnan jäsenyydestä tuli puheenjohtajaksi osastonhoitaja Laakso.

Jaosto kokoontui kaikkiaan 15 kertaa käsitellen tällöin yhteensä 55 polttoaineen hintoja, hankintaa, kuljetusta, jakelua, tarkkailua y. m. koskevaa asiaa, joista mainittakoon heinäkuun 1 p:nä 1940 kaupungissa olleiden polttoainevarastojen inventoinnin suorittaminen, tiedustelun toimittaminen polttoainekulutuksesta polttokautena 1939/40, polttoainekulutuksen ja lämpimän veden säännöstelytoimenpiteet sekä toimenpiteet halkokaupassa esiintyneen keinottelun ehkäisemiseksi.

Kaupunginhallitukselle jaosto antoi seuraavat lausunnot: polttoaineen hankintamahdollisuuksista Helsingistä siihen rajoittuviin lähikuntiin; kaupunginhallituksen ja Metsäliitto oy:n välisen halonhankintasopimuksen purkamisesta; polttoainehankinnoista lähikuntiin lautakunnan välityksellä; kaupunginhallituksen ja rautatiehallituksen puunhankintasopimuksesta; sekä Puukeskus oy:n anomuksesta kaupunginhallituksen ja yhtiön välisessä sopimuksessa määrättyjen halkojen hintain korottamisesta ja yhtiölle myönnetyn bensiinimäärän lisäämisestä. Kansanhuoltoministeriölle annettiin lausunto halkojen rajahinnoista.

Lajittelutoimikunta. Sodan johdosta ilmenneitä tehtäviä hoitamaan oli lautakunnan valittava autojen lajittelutoimikunta, johon kuului suoje-luskuntain yliesikunnan ja autoilijapiirien edustaja sekä 7 elinkeino- ja liike-elämän edustajaa. Lautakunta antoi toimistopäällikön tai lautakunnan sihteerin puheenjohtolla lausuntoja puolustuslaitoksen tarpeisiin luovutettavista autoista.

Asiantuntijalautakunta. V. 1897—1919 syntyneiden nostomiesten jouduttua uusintatarkastukseen asepalvelukseen kutsumista varten oli lautakunnan asetettava asiantuntijalautakunta antamaan lausuntoja niitten henkilöitten tarpeellisuudesta elinkeinoelämän palveluksessa, jotka anoi-vat vapautusta asevelvollisuuden suorittamisesta. Lautakunnan edustajana asiantuntijalautakunnassa toimi osastonhoitaja Laakso.

Jätekomitea. Kaupunginhallituksen pyydettyä heinäkuun 18 p:nä 1940 lautakunnan lausuntoa ruokatalousjätteiden sopivimmasta keräystavasta ja käytöstä, ehdotti lautakunta, että jätekysymystä tutkimaan asetettaisiin erityinen toimikunta. Kaupunginhallitus hyväksyi esityksen varauksin, että toimikunnan työ rajoittuu Helsingin kaupunkiin. Lautakunnan edus-tajaksi toimikuntaan valittiin jäsenet Ehrström, Hämäläinen ja Sarlin. Toimikunta eli n. s. jätekomitea työskenteli täysin itsenäisesti ja lähetti marraskuun 6 p:nä 1940 mietintönsä ruoanjätteiden keruusta ja käytöstä sianruoaksi lautakunnalle, joka puolestaan esitti kaupunginhallitukselle, että jätteiden keräykseen ryhdyttäisiin mietinnössä esitetyllä tavalla ja että niiden vastaisen talteenoton suunnittelu jätettäisiin edelleen jäte-komitean harkittavaksi.

Hinnoittelulautakunnassa, joka toukokuusta 1940 lukien on antanut lausuntoja yleisten tarvikkeiden vähittäiskauppahinnoista Helsingissä, on lautakuntaa edustanut toimistopäällikkö.

Menot. Kertomusaikana lautakunnan toiminnasta aiheutuneet kustan-nukset nousivat yhteensä 3,846,204: 55 mk:aan. Kaupunginhallituksen tätä varten myöntämät määrärahat käytettiin seuraavasti:

	Mk		Mk
Palkkiot lautakunnan		Valaistus	11,228: 95
jäsenille	104,700: —	Siivoaminen	5,211: 55
Vakinaisen henkilö-		Kalusto	250,754: 45
kunnan palkat	1,901,228: 55	Painatus ja sidonta ...	129,773: —
Tilapäistä työvoimaa	589,251: 55	Tarverahat	275,382: 60
Vuokra	209,156: —	Ostokorttien jakelu ...	369,517: 90
		<u>Yhteensä</u> 3,846,204: 55	

2. Lautakunnan toimisto

Organisatio. Lautakunnalle kuuluvien tehtävien toimeenpano kuului lautakunnan toimistolle, joka perustettiin välittömästi sen jälkeen kun lautakunta oli asetettu. Toimiston työjärjestyksen perustana oli osastojako. Osastojen tehtävät määräytyivät osittain säännöstelystä tarvikkeesta, osittain tarvikkeen käyttäjryhmästä riippuen. Lautakunnan aloittaessa toimintansa supistui säännöstely kahvin, sokerin ja siirapin kulutuksen säännöstelyyn. Useitten muitten tarvikkeiden jouduttua myöhemmin säännöstelyn alaisiksi oli osastojen lukumäärää lisättävä. Osastojako ja osastojen perustamisaika käyvät ilmi seuraavasta:

Osasto	Perustamis- aika 1939	Osasto	Perustamis- aika 1940
Yleinen kanslia	23/10	Polttoaineosasto	8/1
Tiliosasto	2/11	Kuljetusosasto	30/1
Ostokorttiosasto	2/11	Kahvilaosasto	11/2
Teollisuusosasto	2/11	Hintatarkkailuosasto	12/3
Laitososasto	2/11	Leipäkorttiosasto	23/5
Ravintolaosasto	2/11	Maalaustarvikeosasto	11/6
Vähittäis- ja tukkukauppa- osasto	2/11	Bensiininjakeluosasto	21/6
Rehuosasto	13/11	Vaate- ja nahkatavarain- osasto	1/11
Varusvarasto	19/12	Pesuaineosasto	1/11

Kahvilaosaston tehtävät hoiti helmikuun 11 p:ään 1940 asti ravintolaosasto ja rehuosaston tehtävät joulukuun 13 p:n 1939 ja helmikuun 12 p:n 1940 välisenä aikana ravintolaosasto ja sen jälkeen lokakuun 17 p:ään 1940 asti kahvilaosasto. Rehuosasto yhdistettiin lokakuun 15 p:nä 1940 maalaustarvikeosastoon, varusvarasto lakkautettiin huhtikuun 24 p:nä 1940, kahvilaosasto erotettiin ravintolaosastosta itsenäiseksi osastoksi helmikuun 11 p:nä 1940, leipäkorttiosasto yhdistettiin joulukuun 20 p:nä 1940 ostokorttiosastoon ja kuljetusosasto elokuun 13 p:nä 1940 bensiininjakeluosastoon. Näiden muutosten tapahduttua oli toimistossa v:n 1940 lopussa yhteensä 14 osastoa.

Ostokorttikansliat. Ostokorttiosastolle kuuluvia tehtäviä hoiti marraskuun 1 p:stä 1940 alkaen myös kaksi ostokorttikansliaa, joista Töölön kanslia Turuntien 12—14:ssä ja Sörnäisten kanslia Anjalantien 1:ssä.

Virat ja viranhaltijat. Toimiston päällikkönä toimi toimitusjohtaja E. Sarkia lokakuun 11 p:stä 16 p:ään 1939 ja siitä lähtien johtaja E. Saura, apulaistoimistopäällikkönä oli hovioikeudenauskultantti J. Hartio toukokuun 16 p:stä 1940 lukien, sihteerinä toimitusjohtaja E. Sarkia lokakuun 14 p:stä 1939 tammikuun 15 p:ään 1940, varatuomari A. Varanno tammikuun 16 p:stä toukokuun 1 p:ään 1940, hovioikeudenauskultantti J. Hartio toukokuun 1 p:stä 15 p:ään 1940 ja lakitieteenkandidaatti T. Aura viimeksi mainitusta päivästä vuoden loppuun sekä apulaissihteerinä hovioikeudenauskultantti E. Sirviö lokakuun 21 p:stä 1940 lukien. Kunkin osaston toimintaa johti osastonhoitaja. Henkilökunnan lukumäärä vaihteli eri kuukausina seuraavasti:

	Vakinaisia	Tuntipalkkaisia	Palkattomia	Yhteensä
1939				
Lokakuu	27	—	—	27
Marraskuu	30	—	—	30
Joulukuu	36	—	13	49
1940				
Tammikuu	31	—	78	109
Helmikuu	43	—	70	113
Maaliskuu	48	—	64	112
Huhtikuu	55	—	61	116
Toukokuu	68	—	59	127
Kesäkuu	106	—	36	142
Heinäkuu	124	—	—	124
Elokuu	121	—	—	121

	Vakinaisia	Tuntipalkkalaisia	Palkattomia	Yhteensä
Syyskuu	124	—	—	124
Lokakuu	135	—	—	135
Marraskuu	144	15	—	159
Joulukuu	166	40	—	206

Kaikki virat ovat ylimääräisiä. Ostokorttien yleisiä jakeluja varten oli lautakunnan palveluksessa tilapäistä lisätyövoimaa.

Kesälomaa myönnettiin v. 1940 yhteensä 45 viranhaltijalle.

Toimistohuoneistot. Toimisto sijaitsi aluksi Etelärannan 8:ssa, jossa sillä oli käytettävänä 9 huonetta käsittävä huoneisto ja Esplanaadikappelista vuokrattua kalustoa. Toimisto siirrettiin kuitenkin jo joulukuun 15 p:nä 1939 Et. Esplanaadinkadun 14:ään, josta oli vuokrattu 23 huonetta. Tämäkään huoneisto ei kuitenkaan ollut riittävän suuri, vaan helmikuun 27 p:nä 1940 toimisto muutti Helsingin Osakepankin taloon Hallituskatu n:o 17 — Mikonkatu n:o 9, jossa se sai haltuunsa 61 huonetta käsittävän huoneiston. Saatuaan sodan puhjettua tehtäväkseen välittää työvoimaa linnoitustöihin tarvittiin toimistossa tätä varten erityinen varusvarasto. Tammikuun alussa 1940 sijoitettiin varasto uudelleen Etelärannan 8:aan. Varaston tultua lopetetuksi seuranneen huhtikuun lopussa siirtyi ostokorttiosasto mainittuun taloon jäljellä olevaksi vuokra-ajaksi eli kesäkuun loppuun. Huoltokanslioita ja poliisiasemia lukuunottamatta on lautakunta ostokorttijakeluja varten tilapäisesti vuokrannut huoneita Messuhallista, Heimolan talosta ja Helsingin työväenyhdistyksen talosta.

Kirjeenvaihto. Toimiston kirjeenvaihto käsitti kertomusvuonna 9,530 saapunutta ja 21,374 lähtenyttä, yhteensä ¹⁾ 30,904 kirjettä, jotka jakautuivat kuukausittain seuraavasti:

1939					
Tammikuu	67	Helmikuu	1,138	Syyskuu	2,288
Helmikuu	807	Maaliskuu	573	Lokakuu	12,180
Maaliskuu	424	Huhtikuu	1,094	Marraskuu	2,747
	<u>Yhteensä</u>	Toukokuu	873	Joulukuu	1,361
	1,298	Kesäkuu	1,009	<u>Yhteensä</u>	29,606
1940					
Tammikuu	1,378	Heinäkuu	1,843		
		Elokuu	3,122		Kaikkiaan 30,904

3. Sodasta johtuneet erikoistehtävät.

Siirtoväen ja -karjan hoito ja sijoitus. Kun sodan puhjettua jouduttiin sotatoimialueilta siirtämään pois ihmisiä ja karjaa, eikä ennakolta ollut olemassa yksityiskohtaista evakuoimissuunnitelmaa, annettiin kansanhuoltolautakuntien toimeksi huolehtia sekä siirretyistä ihmisistä että karjasta, niiden sijoituksesta ja hoidosta.

Helsinkiin tuotiin ensimmäiset siirtoeläimet, yhteensä 620 lehmää, 26 hevosta ja 40 varsaa, joulukuun 31 p:n 1939 ja tammikuun 1 p:n 1940 välisenä yönä. Eläinten mukana saapui n. 70 hoitajaa. Uudenmaan läänin kansanhuoltopiiriin toimiston määräyksestä joutuivat ne Helsingin

¹⁾ Tilastolukuihin eivät sisälly suoraan osastoille jätetyt kirjeet, ilmoitukset, tilitykset y. m.

kansanhuoltolautakunnan huollettaviksi. Lautakunnan toimesta sijoitettiin saapuneet eläimet hoitajineen karanteenitalliin olympialaisratsastusmaneesiin Ruskeasuolle. Muutamia päiviä myöhemmin saapui uutta karjaa, m. m. tammikuun 8 p:nä 1940 Pasilan asemalle 136 lehmää hoitajineen. Yhteensä saapui tammikuun 14 p:ään mennessä n. 1,100 eläintä ja n. 90 ihmistä, joista suurin osa lapsia, vanhuksia ja sairaita. Siirtoväelle hankittiin tilapäisasuntoja Ruskeasuolta ja sen lähitienoilta ja jo tammikuun 5 p:nä 1940 voitiin karjanhoitoon kykenemättömät ja sairaat henkilöt lähettää Ilmajolle sikäläisen kansanhuoltolautakunnan huollettaviksi. Muut siirtoväkeen kuuluvat henkilöt lähetettiin Ilmajolle tammikuun 29 p:nä 1940.

Siirretyn karjan hoito tuotti suuria vaikeuksia. Suu- ja sorkkatauti-vaaran vuoksi ei voitu ajatella karjan sijoittamista maaseudulle ennenkuin eläimet olivat olleet määräjän eristettyinä, ja Helsingissä oli hyvin vaikea järjestää näin suuren karjamäärän ruokintaa. Kaupunginhallituksen välityksellä saatiin kuitenkin tarpeellinen rehumäärä kaupungin maatioilta. Pitkän ja vaikean kuljetuksen sekä heikon ruokinnan vuoksi oli eläinten yleiskunto niin huono, että osa karjasta oli heti teurastettava. Yhteensä teurastettiin n. 400 nautaa. Teuraskarjan osti Etelä-Suomen osuusteurastamo. Kun Ruskeasuon ratsastusmaneesi kävi ahtaaksi siirrettiin tammikuun 7 p:nä 1940 Taivallahden talleihin n. 40 hevosta. Tammikuun 11 ja 12 p:nä saapuneet n. 150 eläintä sijoitettiin Fredrikinkadun talleihin.

Sen jälkeen kuin eläimet oli todettu vapaiksi tarttuvista taudeista, lähetettiin yli siirtoväen oman tarpeen jäävä maito Maanviljelijäin maitokeskus oy:lle, jossa se pastoroitiin ja valmistettiin voiksi. Eläimiä oli tammikuun 15 p:ään 1940 mennessä jäljellä 401, joita hoiti tammikuun 3 p:nä 1940 perustetun siirtokarjatoimiston valvonnassa 68 karjan mukana siirtynyttä henkilöä. Siirtokarjatoimisto oli lautakunnan alaisena maaliskuun 1 p:ään 1940 asti.

Karja saatiin lopullisesti sijoitetuksi maaseudulle seuranneen kesäkuun kuluessa. Omistajat saivat haltuunsa n. puolet eli n. 400 eläintä. Loput 400 sijoitettiin valtion, Uudenmaan läänin kansanhuoltolautakuntien ja siirtoväen huollonjohtajain toimesta Uudenmaan läänin eri kuntiin. Sellaisia eläimiä, joiden omistajista ei saatu tietoa, myytiin Uudenmaan lääninhallituksen järjestämässä huutokaupassa 41 ja kuntien hoidettavaksi annettiin n. 70 eläintä.

Työvelvolliset. Työvelvollisuudesta sodan aikana annetun asetuksen nojalla kansanhuoltoministeriö määräsi joulukuun 19 p:nä 1939 lautakunnan toistaiseksi huolehtimaan työvelvollisten luetteloinnista ja työhön lähettamisestä.

Töihin lähettäminen lakkautettiin huhtikuun 24 p:nä 1940 kansanhuoltoministeriön työvoimatoimiston ilmoitettua, että sanotusta päivästä lähtien ei työntekijöitä lähetetä työvelvollisuuslain nojalla vaan vapaaehtoista tietä.

Liikkeiden aukioloajan järjestely. Kun yleisön taholta oli valitettu siitä, että ilmavaaran vuoksi myymälöitä oli pidetty auki normaalia lyhyemmän ajan, mikä oli vaikeuttanut ostosten tekoa, pidettiin vähittäiskauppiaitten edustajien kanssa asian johdosta neuvottelukokous tammikuun 25 p:nä 1940. Myymälöitten aukioloajaksi sovittiin tällöin helmikuun

1 p:stä 1940 alkaen klo 8.30—18.00. Keskuskauppakamari oli samanaikaisesti kiinnittänyt asiaan huomiota ja kuultuaan Helsingin väestönsuojelupäällikön mielipidettä, jonka mukaan väestönsuojelun kannalta katsoen liikkeiden aukioloaikaa olisi supistettava, se päätti, neuvoteltuaan asiasta lautakunnan kanssa, että liikkeet helmikuun 1 p:stä 1940 lähtien suljetaan klo 17.30.

4. Polttoaineen hankinta ja jakelu kuluttajille

Kaupungin väestön kiinteän polttoainetarpeen tyydyttäminen polttokaudella 1939/40 ja 1940/41 oli vaikeimpia kansanhuoltokysymyksiä.

Kaupungin polttoainetilanteen selville saamiseksi toimitettiin kaupungin poliisilaitoksen avustuksella polttoainetilannetiedustelu, jolloin ilmeni, että joulukuun 19 p:nä 1939 oli taloissa, joita tiedustelu koski, 55,938 asukasta ja arvioitu polttoainekulutus polttokautena 1939/40 n. 349,593 tonnia. Varastoituna oli kuitenkin koksia vain 38,661 tonnia ja halkoja 17,725.5 sylvä. Vajaus oli siis huomattava. Tilanteen johdosta pidettiin useita neuvotteluja, joihin osallistuivat kansanhuoltoministeriön ja kansanhuoltolautakunnan edustajien lisäksi Voima- ja polttoainetaloudellisen yhdistyksen sekä hiili-, koksi- ja halkoliikkeiden edustajia. Kun polttoapuun hankintamahdollisuudet olivat osoittautuneet erittäin vaikeiksi, toimeenpantiin kaupungissa tammikuun 5 p:stä 1940 lähtien polttoainesäännöstely siten, että lautakunta antoi niille taloille, joiden varastot olivat lopussa tai loppumaisillaan, ostoluvan 1—2 kuorman hankkimista varten määrätystä liikkeistä.

Samanaikaisesti muodostettiin polttoainekysymystä käsittelemään polttoainejaosto, johon kuului kaksi valtion metsänhoitajaa, Voima- ja polttoainetaloudellista yhdistystä edustava insinööri ja 10 tarkastajaa. Tällä työvoimalla ryhdyttiin ottamaan selvää Helsingin todellisesta polttoainetarpeesta.

Kansanhuoltoministeriön esityksestä oli kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriö lokakuun 20 p:nä 1939 kehoittanut rautatiehallitusta luovuttamaan valtionrautateiden varastoista Helsingin kaupungin kuluttajille myytäväksi 120,000 m³ koivuhalkoja. Kaupunginhallitus puolestaan oli marraskuun 2 p:nä 1939 jättänyt polttopuiden hankintaa ja jakelua koskevat asiat lautakunnan hoidettaviksi, ja kun katsottiin edullisemmaksi antaa valtionrautateiltä saatujen halkojen jakelu ja vähittäismyynti jonkin yksityisliikkeen hoidettavaksi, teki lautakunta tammikuun 25 p:nä 1940 Metsänomistajain metsäkeskus oy:n kanssa asiasta sopimuksen.

Polttoainepula oli kuitenkin kehittynyt niin tuntuvaaksi, että halkojen jakeluun oli ryhdyttävä ennen sopimuksen lopullisen sanamuodon hyväksymistä. Kun rautatiehallituksen puut olivat vielä lähetysasemilla, pyydettiin metsähallitukselta kipeimpään tarpeeseen lainaksi 2,000 m³ halkoja. Metsähallituksen luovutettua tammikuun 19 p:nä 1940 Metsäkeskukselle sanotun halkomäärän saattoi jakelu kuluttajille alkaa. Kuormaustöiden edistämiseksi lähetettiin lautakunnan toimesta miehiä rahtausasemille kuormaamaan halkoja rautatievaunuihin rautatiehallituksen laskuun.

Suurimman osan autoista oltua syksyllä 1939 puolustuslaitoksen käytössä, oli moottoriajoneuvoja halkokuljetuksiin varsin vähän saatavissa.

Koska tarvittavien autojen lukumäärä oli täysin riippuvainen Helsinkiin kunakin päivänä saapuvasta halkomäärästä, perustettiin toimistoon kuljetusosasto, jonka tehtäväksi annettiin kuljetusten järjestäminen.

Rautatiehallituksen yhteyteen oli tällä välin perustettu puutavaratoimisto, joka oli saanut tehtäväkseen hankkia halkoja valtion laitosten tarpeisiin, ja mikäli mahdollista, myös yksityistä kulutusta varten. Puutavaratoimiston ja lautakunnan kesken käydyissä neuvotteluissa puutavaratoimisto ilmoitti, ettei se pysty tyydyttämään Helsingin kaupungin yksityisten kuluttajain polttoainetarvetta, mutta osoitti hankinta-alueen, jossa se ei kilpailisi Helsingin kaupungin kanssa. Kiinteistötoimiston talo-osasto, jolle oli annettu toimeksi hankkia kaupungin laitosten tarvitsema polttoaine, ei myöskään voinut ottaa tehtäväkseen halkojen hankintaa yksityistä kulutusta varten, mutta ilmoitti olevansa kilpailematta sen liikkeen kanssa, joka ottaisi huolehtiakseen yksityisten polttoainetarpeesta.

Näissä olosuhteissa kiinteistötoimiston talo-osasto maaliskuun 3 p:nä 1940 teki kaupunginhallituksen suostumuksella sopimuksen Metsäliitto oy:n kanssa, jolla oli hyvät edellytykset hoitaa hankinnat. Sopimuksen mukaan hankkisi Metsäliitto oy. halkoja myös kansanhuoltolautakunnan laskuun yksityisen polttoainetarpeen tyydyttämiseksi kuitenkin vain sikäli kuin yksityisten kanssa saatiin aikaan ostosopimuksia, jolloin rahoitus olisi turvattu. Pienkuluttajien polttoaineen saannin turvaamiseksi suostui kaupunginhallitus rahoittamaan hankintoja 4,000,000 mk:aan asti. Lautakunta ryhtyi maaliskuun 8 p:nä 1940 neuvottelemaan polttoaineliikkeiden kanssa edellä mainitun sopimuksen perusteella hankittavien halkojen myynnin ja jakelun järjestämisestä.

Ennestäänkin vaikea tilanne kiristyi huomattavasti, kun rautatiehallituksen puutavaratoimisto ilmoitti, ettei se lisääntyneen oman kulutuksensa vuoksi voinut toimittaa niitä halkoja, jotka vielä oli toimittamatta tehdyn sopimuksen edellyttämästä 120,000 m³:n määrästä. Sen sijaan puutavaratoimisto ilmoitti voivansa myydä n. 50,000 m³ sulfaattipuita, jotka olivat lastaamatta Hyvinkään—Heinolan, Hyvinkään—Korian välisillä asemilla ja Kotkassa, mutta pidättäytyi sitoutumasta toimitusaikaan ja määrään nähden.

Puutavaratoimiston ilmoitettua rauhanteon jälkeen, että sen täytyi lopettaa kaikki rautateitse tapahtuvat puutavarakuljetukset, koska kaikki liikenevät vaunut tarvittiin evakuoimistarkoituksiin, muodostui tilanne hyvin uhkaavaksi. Rautatiehallituksen kanssa käytyjen neuvottelujen tuloksena luovutti rautatiehallitus kuitenkin lautakunnan käytettäväksi ylimääräisen halkojunan, jossa oli 25—30 vaunua. Lautakunnan omat kuormausrühmät olivat kuormaustöiden päätyttyä hajonneet, mutta Lahden varuskunnasta onnistuttiin saamaan yhteensä 270 sotilasta kuormaustöihin. Helsinkiin näin saapuva halkomäärä oli kuitenkin niin vähäinen, että lautakunta katsoi välttämättömäksi neuvotella kaupungin kaasulaitoksen kanssa sen hallussa olevien koksimmärien myymisestä keskuslämmitystaloille. Sopimus saatiin aikaan huhtikuun 3 p:nä 1940 ja jakelun otti suorittaakseen Voima- ja polttoainetaloudellinen yhdistys.

Huhtikuun alussa puutavaratoimisto ilmoitti, että sen halkovarastot loppuvat toukokuun 1 p:nä 1940 mennessä. Rautatiehallitukselta asiaa lähemmin tiedusteltaessa luvattiin Helsingin tarpeiksi myöntää vain Kotkan—Lahden ja Heinolan—Lahden välisillä rataosilla olevat sulfaatti-

puuerät. Tämä merkitsi n. 50,000 m³:n vajausta lokakuun 20 p:nä 1939 solmitun sopimuksen edellyttämästä puumäärästä, jonka vuoksi kaupunki jäi toukokuun 1 p:stä 1940 lähtien sen halkomäärän varaan, minkä yksityiset liikkeet tänne toimittivat.

Metsäliitto oy. ilmoitti puolestaan, ettei yhtiöllä maaseudulla vallitsevan työvoiman ja hevosten puutteen vuoksi ollut mitään mahdollisuuksia toimittaa halkojen hakkuita maaliskuun 5 p:nä 1940 tekemänsä sopimuksen mukaisesti. Tässä tilanteessa jäi lautakunnan ainoaksi mahdollisuudeksi pysyä jatkuvasti yhteydessä ylempien viranomaisten kanssa ja pyytää niitä ryhtymään toimenpiteisiin polttoaineen hankkimisen turvaamiseksi seuraavan polttokauden tarvetta varten.

Sen jälkeen kun kivihiili ja koksi oli kesäkuun 10 p:nä 1940 julistettu säännöstelyn alaiseksi, päätti lautakunnan polttoainajaosto hankkiakseen perustan polttoainetilanteen käsittelylle Helsingissä, toimittaa tiedustelun normaalisesta kulutuksesta sekä samalla inventoida polttoaineverastot. Tiedustelun antama tulos ilmenee seuraavasta:

Polttoaineen laatu	Kulutus 1/6 38—31/5 39	Varastot	Ylijäämä (+) tai vajuus (—)		Vertaus luku	Ylijäämä (+) tai vajuus (—)
						vastaavaan halkomääränä, m ³
Koksi, tonnia	207,752	2,312	—	205,440	8	— 1,643,520
Kivihiili, tonnia	64,747	8,273	—	56,474	8	— 451,792
Antrasiitti, tonnia ..	283	34	—	249	9	— 2,241
Halot, m ³	396,241	414,839	+	18,598	1	+ 18,598
Polttoturve, m ³	653	502	—	151	0.8	— 121

Kaupungin halkomäärävajuus oli siis 2,079,076 m³, kun taas halkovarastoja oli vain 352,179 m³, josta kaupungin ulkopuolella olevia 20,074 m³ ja vielä toimittamatta olevia sopimusmääriä 332,105 m³.

Kun kansanhuoltoministeriö oli kesäkuussa 1940 ryhtynyt lainsäädäntötoimenpitein lisäämään hakkauksia, oli halkotilanne yleensä huomattavasti helpottunut, mutta kun Helsingissä ei edelleenkään ollut varastoja pienkuluttajien polttopuuntarpeen tyydyttämiseksi, esitti lautakunta, että Helsingin kaupunki tekisi Metsäkeskus oy:n tarjouksen perusteella sopimuksen, jonka mukaan Metsäkeskus oy. toimittaisi pienkuluttajille lautakunnan antamien ostolupien perusteella 20,000—25,000 m³ halkoja joulukuun 31 p:ään 1940 mennessä. Sopimus tehtiin elokuun 20 p:nä 1940. Koska arvioitu tarve oli n. 50,000 m³, tehtiin Puukeskus oy:n kanssa syyskuun 11 p:nä 1940 uusi sopimus, jossa yhtiö sitoutui toimittamaan mainitulle kuluttajaryhmälle 20,000 m³ halkoja.

Kun edellä mainitun sopimuksen perusteella saatiin halkoja markkinoille hyvin rajoitetusti ja marras—joulukuun polttopuuntarve arvioitiin 30,000 m³:ksi, suostui kansanhuoltoministeriö luovuttamaan lautakunnan käytettäväksi 10,000 m³ halkoja ehdoin, että Helsingin kaupunki jakaa samaan tarkoitukseen 20,000 m³ halkoja omista varastoistaan. Kaupunginhallitus suostui ehdotukseen marraskuun 7 p:nä 1940 varauksin, että halot annetaan lainana ja että kansanhuoltoministeriö toimittaa kaupungille huhtikuun 30 p:ään 1941 mennessä vastaavan määrän halkoja. Puutavaratoimisto toimitti kansanhuoltoministeriön puolesta heti markkinoille 10,000 m³ halkoja, joka määrä riitti turvaamaan kulutuksen siksi, kunnes lumen tultua vaikeitten kuljetusreittien takana olevat halot voitiin kuljettaa rautateiden varsiin ja edelleen kulutuskeskuksiin.

5. Ostokorttijakelut

Sokeri- ja kahvikorttien (valtion ostokortti sarja I) jakelu. Suurvaltasodan puhjettua puolustusministeriö teki kaupunginhallitukselle esityksen toimenpiteisiin ryhtymisestä sokerin jakelun järjestämiseksi Helsingin kaupungin asukkaille. Kaupunginjohtajan toimeksiannosta ryhtyi huolto-toimen johtaja B. Sarlin neuvotteluihin puolustusministeriön sotatalousosaston kanssa. Käydyissä neuvotteluissa syyskuun 2 ja 3 p:nä 1939, joihin osallistuivat myös Helsingin kaupungin poliisimestari osoitetoimiston johtaja, sekä huoltoviraston sihteeri, laadittiin ostokorttien jakamisesta yksityiskohtainen suunnitelma, joka toimitettiin puolustusministeriölle sekä kaupunginhallitukselle syyskuun 4 p:nä 1939.

Samanaikaisesti puolustusministeriön sotatalousosastoon väliaikaiseksi kansanhuoltoelimeksi perustettu kansanhuoltotoimikunta antoi kunnille sokerikorttien jakelun järjestämistä koskevia ohjeita.

Kun sokeri ja siirappi oli valtioneuvoston lokakuun 3 p:nä 1939 antamalla päätöksellä julistettu säännöstelyn alaiseksi, ryhdyttiin Helsingissä toimenpiteisiin sokerikorttien jakelun aloittamiseksi toimitusjohtaja Sarlinin laatiman suunnitelman mukaan, jonka kansanhuoltotoimikunta ja kaupunginhallitus olivat hyväksyneet syyskuun 7 p:nä 1939. Ostokortteja, jotka oli määrätty varustettaviksi kaupunginhallituksen leimalla, juoksevilla numerolla ja Helsingin kaupungin sarjanumerolla 091, leimattiin huoltovirastossa syyskuun 28 p:n ja lokakuun 6 p:n 1939 välisenä aikana yhteensä 320,000. Edelleen jaettiin kaupunki 19 jakelupiiriin, joista kullakin oli oma jakelutoimistonsa. Sellaisina toimivat kaikki poliisiasemat, poliisivartiokonttorit, huoltolautakunnan huoltokansliat sekä Annankadun ja Tunturilaakson kansakoulut. Työn suorittivat mainittujen laitosten henkilökunnat ylityönä eri korvausta vastaan.

Varsinainen jakelu, joka aloitettiin lokakuun 7 p:nä 1940, tapahtui talonkirjoja vastaan, siten, että jakelupiirien toimistoissa annettiin talojen edustajille talonkirjaan merkittyjen henkilöitten lukumäärää vastaavasti ostokortteja jaettavaksi talon asukkaille kuittausta vastaan.

Yleisessä jakelussa, joka päättyi lokakuun 20 p:nä 1939, jaettiin 106,927 ruokakunnalle yhteensä 252,329 ostokorttia.

Muille kuin yksityisille henkilöille tapahtuvaa sokerin ostolupien jakamista varten avattiin lokakuun 9 p:nä 1939 Etelärannan 8:ssa osto-osoitus-toimisto.

Kansanhuoltolautakunnan ryhdyttyä tehtävänsä hoitamaan väliaikaiset jakelutoimistot lokakuun 23 p:nä 1939 luovuttivat kertyneet asiakirjat ja kansliatarpeet lautakunnan toimistolle.

Ensimmäinen leipäkorttijakelu. Viljan ja viljatuotteiden tultua säännöstelyn alaisiksi toukokuun 19 p:stä 1940 lukien, oli lautakunnan suoritettava leipäkorttien jakelu.

Kaupunki oli jaettu 22 jakelupiiriin, ja jakelutoimistoina oli 8 poliisiasemaa 3 poliisivartiokonttoria, 9 huoltokansliaa ja 2 lautakunnan omaa toimistoa.

Ruokakuntien oli jakelua varten täytettävä ja lautakunnalle toimitettava ruokakuntailmoituslomake, minkä jälkeen kortit jaettiin talojen välityksellä. Jakelu tapahtui toukokuun 25 p:n ja 29 p:n 1940 välisenä aikana, ja leipäkortteja myönnettiin seuraavasti: 18,153 A-korttia, 173,582 B-

korttia, 28,302 C-korttia, 11,381 D-korttia ja 22,439 E-korttia, yhteensä 253,857 korttia ¹⁾.

Myöhemmin jouduttiin jakamaan vielä n. 6,000 korttia. Valituksia liian pieneen annokseen oikeuttavan kortin saannista tehtiin n. 6,000.

Uusien leipäkorttien sekä rasva- ja maitokorttien jakelu. Ensimmäinen viljatuotteiden säännöstelykausi päättyi syyskuun 29 p:nä 1940. Tämän johdosta oli jaettava uudet leipäkortit. Kun samanaikaisesti alkoi ravintorasvojen säännöstely ja koska lisäksi oli ilmeistä, että lähiaikoina oli ryhdyttävä maidon säännöstelyyn, päätettiin samalla jakaa myös maito- ja ravintorasvakortit.

Jakelu toimitettiin syyskuun 20 p:n ja 29 p:n 1940 välisenä aikana kaupungin huoltoviraston ja poliisilaitoksen henkilökunnan avustuksella toukokuun korttijakelussa käytettyä menettelytapaa noudattaen.

Ostokortteja jaettiin ¹⁾ seuraavasti:

Leipäkortteja	Jakeluaikana	Vars. jakelun jälkeen	Yhteensä	Rasvakortteja	Jakeluaikana	Vars. jakelun jälkeen	Yhteensä
A-kortteja ...	20,825	1,013	21,838	F-kortteja ...	223,698	9,929	233,627
B- » ...	179,096	7,254	186,350	FG- » ...	3,466	10,555	14,021
C- » ...	27,507	2,009	29,516	H- » ...	29,052	5,161	34,213
D- » ...	10,019	11,493	21,512				
E- » ...	39,044	3,768	42,812				
<i>Leipäkortt. yht</i> 276,491 25,537 302,028				<i>Rasvakortt. yht.</i> 256,216 25,645 281,861			

Maitokortteja			
M-kortteja	365,743	47,171	412,914
FM »	52	35	87
<i>Maitokortt. yht.</i> 365,795 47,206 413,001			
Kaikkiaan 898,502 98,388 996,890			

Yleisostokorttien sarja I Ia ja vaatetuskorttien jakelu. Kutomateollisuus- tuotteet, vaatetustarvikkeet ja jalkineet julistettiin tavakavarikkoon lokakuun 22 p:nä 1940 kulutuksen yleistä säännöstelyä varten. Koska tämän johdosta oli suoritettava uusi korttijakelu, määräsi kansanhuolto- ministeriö samalla kertaa jaettavaksi uudet sokerin, kahvin y.m. ostoon oikeuttavat yleisostokortit sarja I Ia.

Edellisessä korttijakelussa täytetyt ruokakuntailmoituslomakkeet oli toimistossa järjestetty aakkosjärjestykseen, joten lautakunnalla oli käy-

¹⁾ A-kortteja annettiin v. 1933 tai sen jälkeen syntyneille lapsille, B-kortteja naisille sekä henkistä tai keveähköä ruumiillista työtä tekeville ja niihin verrattaville miehille, C-kortteja raskasta ruumiillista työtä tekeville miehille, D-lisäkortteja erittäin raskasta ruumiillista työtä tekeville miehille ja naisille, raskaana oleville tai imettäville naisille sekä C-kortin saantiin oikeutetuille henkilöille tai tällaisen ostokortin haltijalle, joka haluaa saada E-kortin, E-kortteja pääasiallisesti ravitsemisliikkeissä ruokaileville henkilöille, F-kortteja kaikille ravintorasvojen hankkimiseen oikeuttavan ostokortin saantiin oikeutetuille henkilöille, joista ei ollut toisin määrätty, FG-kortteja karjan omistajan tai haltijan ruokakuntaan kuuluville henkilöille, erittäin raskaan työn tekijöille sekä raskaana oleville tai imettäville naisille, H-kortteja henkilöille, jotka pääasiallisesti ruokailevat ravitsemisliikkeissä, M-kortteja raskaan työn tekijöille, raskaana oleville tai imettäville naisille ja v. 1924 tai sen jälkeen syntyneille lapsille 3 korttia, muille henkilöille 1 kortti, FM-kortteja asevelvollisuuttaan suorittaville loma-ajaksi tai milloin heidät kotiutettiin.

tettävissään valmis henkilökortisto. Jakelu toimitettiin Työväenyhdistyksen talossa marraskuun 5 p:n ja joulukuun 3 p:n 1940 välisenä aikana ruokakuntien päämiesten sukunimen mukaisessa aakkosjärjestyksessä. Sairaaloille, rangaistuslaitoksille y. m. niihin verrattaville laitoksille jaettiin kortit toimiston ostokorttiosastolla.

Kortteja ¹⁾ jaettiin seuraavat määrät:

Vaatetuskortteja	Työväentalo	Kansanhuoltotoimiston ostokorttiosasto	Yhteensä
K- kortteja	99,357	9,606	108,963
N- »	151,548	15,039	166,587
L- »	13,998	6,703	20,701
<i>Vaatetuskortteja yhteensä</i>	<i>264,903</i>	<i>31,348</i>	<i>296,251</i>
<i>Yleisostokortteja sarja IIa</i>	<i>265,933</i>	<i>16,703</i>	<i>282,636</i>
Kaikkiaan	530,836	48,051	578,887

Liha- ja uusien maitokorttien jakelu. Valtioneuvoston julistettua marraskuun 21 p:nä 1940 antamallaan päätöksellä lihan ja lihatuotteet takavarikoituksi kulutuksen yleistä säännöstelyä varten marraskuun 22 p:stä 1940 lukien kansanhuoltoministeriö määräsi liha- ja uudet maitokortit jaettavaksi joulukuun 1 p:ään 1940 mennessä aikaisemmin täytettyjen ruokakuntailmoitusten perusteella, yleisostokorttiin tehtävää merkintää vastaan.

Jakelu suoritettiin marraskuun 26 p:n ja 30 p:n 1940 välisenä aikana Työväentalossa, Messuhallissa ja Heimolan talossa. Yhteensä jaettiin kortteja ²⁾ seuraavasti:

Maitokortteja	Työväentalo	Messuhalli	Heimola	Yhteensä	Kansanhuoltotoimiston ostokorttiosasto	Kaikkiaan
M ¹ -kortteja	117,530	52,941	53,955	224,426	9,724	234,150
M ² p- »	26,601	7,441	10,987	45,029	9,223	54,252
M ² i- »	2,814	733	431	3,978	4,724	8,702
<i>Maitokortteja yht.</i>	<i>146,945</i>	<i>61,115</i>	<i>65,373</i>	<i>273,433</i>	<i>23,671</i>	<i>297,104</i>
<i>Lihakortteja R ...</i>	<i>144,362</i>	<i>53,410</i>	<i>71,996</i>	<i>269,768</i>	<i>16,103</i>	<i>285,871</i>
Kaikkiaan	291,307	114,525	137,369	543,201	39,774	582,975

6. Ylimmäishintojen vahvistaminen

Yleisten tarvikkeiden hintojen säännöstelystä lokakuun 23 p:nä 1940 annetun valtioneuvoston päätöksen 7 §:n 3 momentin nojalla lautakunta vahvisti Helsingissä noudatettavaksi seuraavat ylimmät vähittäiskauppa-

¹⁾ Vaatetuskortteja annettiin K-kortteja miehille, N-kortteja naisille ja L-kortteja lapsille. — ²⁾ Maitokortteja annettiin M-kortteja henkilöille, joista ei ollut toisin määrätty, M²p-kortteja v. 1924 tai sen jälkeen syntyneille, yli yhden vuoden ikäiselle lapselle sekä raskaana oleville tai imettäville naisille ja M²i-kortteja alle yhden vuoden ikäiselle lapselle, kunnes hän täyttää ensimmäisen ikävuotensa. Sairaille henkilöille, joilla lääkärintodistuksen nojalla oli oikeus hankkia lisämäärä maitoa, annettiin M²-kortteja, joissa oli sellaista määrää vastaavat kupongit, minkä hankkimiseen hänellä kansanhuoltoministeriön antamien ohjeiden mukaan oli oikeus.

hinnat: marraskuun 26 p:nä 1940 karpaloille, porkkanoille, punajuurille, lantuille, nauriille, keräkaalille ja sipulille; joulukuun 3 p:nä 1940 suolatulle maikulle; joulukuun 20 p:nä 1940 lipeäkalalle; sekä joulukuun 3 p:nä kulutusmaidolle ja kermalle.

Tämän lisäksi lautakunta marraskuun 1 p:nä 1940 vahvisti hinnanlisäyksen halkojen kuljetuksesta ja pilkkomisesta.
